

ТУРКМЕН ССР. Аму-Дарья хемини суу-биле Кара-Кумнарды кургат курут черлерин суггарып көрзе деп чүс-чүс чылдарында дургузунда туркменлер күзеп чораннар. Ычанга олларның улуг күзөп чүгө совет үш-шакыны чылдарында херек кырында боттанган. Күчүлүг техника-биле чөгөлгөн совет кижилер ол кургаг азынның черге 540 километр узун туртуг буганы казып турган ундурган. Ол Аму-Дарьянын солбагы талазында Мукры деп демир орук станциясынын чамыдан эгелзэн.

Ээлчээн казып дооскаш, сугну олап бадырган Аму-Дарьянын суу чаа үн-биле Тежиче санайындыр хал бадыркан. Ол суг буганынын бирги кезеңи 4 чылдар дургузунда, а ийгижини — чүгө 6 аялар дургузунда казып дооскан. Олап баткан сугну ачым-биле Мургаб шиназында болгаш Тежиче оргулаштарында чүс-чүс муң гектар черлерин суггарышсаа, миллион-миллион гектар олар-бечирини сугаттып болдурур. Чурукта: Аму-Дарьянын суун Тежиче аксыл бадырары-биле экскаваторлар сөөлгү чады чире казып турганынын үзү.

ШЫҢ

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 276 (4760). 1960 ч. ноябрь 24, четверг. Өртөө 20 көп.

СОВЕТ-ФИНЛЯНД ЧУГААЛАЖЫШКЫННАР

МОСКВА. (СЭТА). Совет Замелиниң-даа база ол ышаш Финлянд Республикасы-даа кайы-кайызынын сокуургал турар айтырыгынын талазы-биле совет-финлянд чугаалажышкыннар ноябрь 22-де Кремльге болган.
Чугаалажышкыннарга совет таладан ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев, ССР-ниң Ддан Советиниң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев, ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын бирги оралакчызы А. И. Микоян, ССР-ниң министрлери А. А. Громико, Н. С. Патоличев болгаш өснелер-даа киришкен.
Чугаалажышкыннарга Финлянд таладан Финлянд Республикасынын Президентизи Урхо Калева Ненкконен, Садыг болгаш улуттур министрлери А. Карьялайнен, Финляндиянын ССР-де элчини Эроо А. Вуори болгаш өснелер-даа киришкен.
Чугаалажышкыннар кайы-кайызын бүрүн билчир чоруктуң болгаш найралдың байданын эрткен. Талалар чугаалажып карген бугу айтырыгыларга чаңгыс ай чөпшээрешкен.

„Бойдус кижиниң хумагалалдыг холунче шилчээн“

Барымын Сибирьниң арга-мыштарын, көлдери, шөлдери хар-биле турганымкан. Ыччалы-даа кижилер ол бүтүнүг дугайында амдыгааштан сагын салып эгелзэн. Чүгө дээр бөйдүстү камгалаар дугайында Хоойлу күштүгү болуп кирген! Тараажыларнын, анчыларынын, балыкчыларнын чурттап турары калбак делгем черлеринге ол Хоойлу чөтүм чүңү бөриил?

Кур черлерге халыңнар сагланаыны бээр!
Арга-мыштар камгалалынын кол испостору Петр Александрович Сидоров Омск чогуунуң хову-шөлдөргө өмүс өстүрүп, оңу камгалала аларын киргүскен карта-чуруктуң чаа хөвирин киргүстү. Омскиден эгелзөөш, Казакстанга чедир ногаан шөгүм шөйлүп чурттап болду. Кызыл тас-биле кызыг чок кылдыр шыптыган калбак-делгем шөлдөргө: «Хову черлериниң мыш ажал-агыны» деп бижип каан черлер мында-мында көстүп келгилзөөн. Анза келир чазын кур черлериниң мыш олтурулганын эгелзээр! Ындыг мыш олтуруулары беш олтуруп болур болгаш Камышын — Сталинград аразынын алдарлыг ногаан олтуруудан ийн катпа ууну дуртуг.

Ычангаш Сибирьниң мөгө-шымчак халыклары инең калдашкындан болгаш күштүгү, шуурганнашкындан кур черлерин камгалап, дүй туртууга. Шаанда мындг пөл черлерге турган халыктын балды тутуу кижилер чөртү-ла ховартып каапкан болгай. Эң ылангы: «Сибирь ядраар өвөөс — өрттедиң-даа, кезип-даа турунар» деп кайда-даа бижитимзөөн укур-дүпчүм чок чоруктуң тергииде турганы шагда «халыктын ханы» дыка төгүлгөн. Ол дугайыга чугаалажып олурган кижим дыка-ла хараалдап салганган. — Ыччалы-даа мындг укур-дүпчүм чок чорук ам мөдгөзө-биле

нун тускай бакчыгытанын тудуп алгаш, анза сезон дургузунда чүс-чүгө-биле барып турарлар. Ол коллектив хөлдери хөй-шинтинин чүгө-чүгө шыныгы хыналдадан алган өвөөс, харын-даа куштарын улаш өвөөрине таарымчалыг байдалдарын база туртуугу турар.
ПӨШ ВЬАШТЫҢ ӨННӨКТЕРИ
Пөш — Сибирьниң тайга-сминнарынның өртөөнүг байлаа. Ол мың 300—400 чылдар дургузунда өзүп үнүшсаа, бөдүнүң узун назымың барык бугу дургузунда кижиге дыка үнелиг продуктуларын: тоорукту, үстү, жиивилганы, обоннаны, чазыңгы шыгыты дыка хөйүг бөөр болгай. Пөштүг бөөри ашы-чөм, консерва, эм чүлдериандан аныда, оон ачымы-биле дыка хөй эң үнелиг өлүктөрүн, элти, куштарын болгаш кат-химистерин база ач болурун сөөлгү үлө эртемденер санап тылшаннар.

Хөмүр даш үлөтпүрүнүң ажылдакчыларынын Бүгү-өвилел чөвүлөл хуралы

СТАЛИНО. (СЭТА). Хөмүр даш үлөтпүрүнүң ажылдакчыларынын Бүгү-өвилел чөвүлөл хуралы ноябрь 22-де мида ажиттыган.
СЭКП-ниң XXI съездининиң шийткөөрлери-биле халыктар, хөмүр даш үлөтпүрүнүң кысжудер дугайында илеткөөди ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Автоматчыдыгы болгаш машина тудуунуң талазы-биле Кургане комитетинин дарганынын оралакчызы А. В. Топчиев кылган.

Биң-Хем районун «Халды» колхозунуң муржык санчымы Р. Тимофеева бо чылды илек бурузундан 1750 кг суг сар хулуээнни алган. Ол сыгыен сыгыене өн-он мындг азыл-агылар туртуугуна эгелзөөн. ЧУРУКТА: санчы Р. А. Тимофеева. Фото С. ФЕОКТИСТОВТУУ.

СЭКП ТК-ның Пленумунга уткуштур

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумун күш-ажылга тергилги ани көргүзүлгө-биле уткуур — мындг оруулаганы үлөтүр бугуруделериниң коллективтери боттарынын мурунуга салып турар. Чуртта бугуруделери механизациясынын болгаш автоматчыдыгы азынын темпелерин дүргөлдөр дөш, металлды, электроэнергияны, материалдарны камнап алып дөш зарыл улам залбарган. Мылгыя металлургия заводтарында көдө ажыл-агый техникасын бугуруделери көвүлдөргө пандан дашкаар металл фондуну өзүп турар.
Горькийниң фрезер станоктар заводунун ажылчылары болгаш ал-

бан-хаакчылары он чартык айларын дургузунда чыл хүлөөлгөндө көрдүнгөн пландын дашкаар продукцияны дыка хөйүг бергенер. Станоктарын бөт-үнезин чингеткеннен бүдүн чартык миллион рубльди камнап алган. Ам бугуруп үлдүрүп турар станок бугурунда-не он килограмм металлды камнап ал турар болган. Ол чорук тракторларын болгаш көдө ажыл-агый техникасынын артык кезектерин бугурур талазы-биле алган хүлөөлгөннү хуусаа бетинде күөсүдир арган заводка берген.
Партияны ТК-ның ам болур Пленумунга алдар кылдыр күш-ажылчы

белетки белеткенннн, «Гипротрубопровод» институтунуң Киев салбырынын ажылдакчылары автоцистерна верте нефть продуктуларын чартык автомат-биле кударынын тургузулганын чаңгыс ай төлөвөлгөн ажылдап кылган. Нефтьны кударынын чорудулаганын автоматтыг башкарыла-биле боттадырар арганы берип турар аппараттар-биле тургузулганын дерзөө. Бо чаа чүлүдү ажылдаар чорук автоцистерналарын эргилдери көвүлдөдүр болгаш нефть баазаларында хандырыла ажылдакчыларынын санын ийн катп казырар арганы бээр.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

Ам Сибирь оларын өвөөс апарган. Эң баштайгы чартык миллион гектар эң дээр аныг-меннги девицкөөрлери заводтарынын, фабрикаларынын болгаш хоорайларын база көдө черлерин өске-даа организациаларына даандырып бөөр дөөн. Бо солун мөдгөн Омск областын ачылар нинтелиниң даргазы Николай Иванович Шапкин чугаалады. Сибирьниң девицкөөрлери хөй-шинтинин хыналдазына хүлөдүп берген баштайгы анылыр шөлдери кайгамчытыг түнелдерлиг болганын бисе ол боза чугаалаан. Чиксөө, Омскиниң орук-сугурунун ажыл-ишчилери боттарына хүлөзгөн кезек калдугестеринин чамыга анылыр спорту-

Барыны Уралдың химиктери — көдө ажыл-агыйга

ПЕРМЬ. (СЭТА). Барыны Уралдың химия үлөтпүрүнүң бугуруделеринин коллективтери СЭКП ТК-ның ам болур Пленумунга эрес-мадырлыг күш-ажыл-биле ужурашар деп турар.
Олар чыл эгелзидин хөй муң тонна калыг, фосфор болгаш азот химичидилелерин пандан дашкаар чуртуг колхозтарынче болгаш совхозтарынче чоруткан. Соликсаминиң калыг комбинатынын химиктеринин үлөүдө пандан дашкаар он-он муң тонна продукцияны бар. Пермьниң Орджоникиде аттыг химия заводунуң коллективни суперфосфатты ажылдап кылдыр талазы-биле 11 айларын оңалдыган хуусаа бетинде күөсүткен. Березниковскиниң калыг комбинатында үстүг аминнери неэман чечимчиликтерин бугурудери чечимининг шийгээдин алган. Бир

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

Кызыл хоорайның улус судунуң соңгулдаларынын талазы-биле соңгулда участоктарын тургузар дугайында

«РСФСР-ниң районнарынның (хоорайларынның) улус судуларынын соңгулдаларынын дугайында Дүрүмүнүң 19,20 чүлдөрүнө үндөшсөөш, ажылчы чоннар депутаттарынын хоорай Советиниң күөсөкчи комитетинин шийткөөрлери болза:

КАА-ХЕМНИҢ № 1 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — Каа-Хем суурун кылуу)
Ана кирер черлер: Каа-Хем суур, Чедер курорт, соңгу талазыдан — Енисей-биле, барымын талазыдан — тайлажге баар оруктун, муруну талазыдан — бөү турбаныг электростанция-ге баар оруктун аразында турар бажынар, Черби суур (мыш заводунуң мыш белеткөөр чери).

ЛЕНИННИҢ № 6 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — мөдө ажыл-агый техникуму)
Ана кирер черлер: соңгу талазы — Енисейден эгелзээр, муруну талазыдан — Рабочая кудумчу-нун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Каа-Хем кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Интернациональная кудумчуунун саарык саным талазы.

ЧЕХОВСКИИ № 12 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — № 5 школа)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Бочетов кудумчуунун саарык саным талазы; муруну талазы — коллектордан (каналдан) эгелзээр; чөөн талазыдан — Чехов кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Чехов кудумчуунун саарык саным талазы.

№ 2 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — городоктун кылуу)
СОҢГУ-ЧӨӨН ТАЛАЗЫНЫҢ № 3 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — хоорайнын шериг комиссарыды)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Енисейден барымын талазы өрөөндө чурттага бажыныр; муруну талазыдан — Пушкин кудумчуудан Степная кудумчуга чедир Енисейская кудумчуунун дең саным талазы; Енисейская кудумчуудан Пролетарская кудумчуга чедир Степная кудумчуунун саарык саным талазы; Пролетарская болгаш Луговая кудумчуларын метеостанция-ге чедир (метеостанция кирбес) дең саным талазы; чөөн талазыдан — Санаяк кудумчуу болгаш Урожайный переулку киириштир; барымын талазыдан — Пушкин кудумчуунун саарык саным талазы.

СОВХОЗНЫИ № 7 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — «Сельхозтранс» контролары)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Рабочая кудумчуунун саарык саным талазы; муруну талазыдан — Заозерная кудумчуунун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Каа-Хем кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Интернациональная кудумчуунун саарык саным талазы.

ЧАА ТУДУГНУҢ № 13 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — механизация школары)
Ана кирер черлер: соңгу талазы — Енисейден, муруну талазы — коллектордан (каналдан) эгелзээр; чөөн талазыдан — Чехов кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Дюма-Суг (Школьная кудумчу кирбес).

МУРУНУ-ЧӨӨН ТАЛАЗЫНЫҢ № 4 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — орук амыгалынын участогу)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Пушкин кудумчуудан Степная кудумчуга чедир Енисейская кудумчуунун саарык саным талазы; Енисейская кудумчуудан Пролетарская кудумчуга чедир Степная кудумчуунун дең саным талазы; Степная кудумчуудан чөөн талага чедир Пролетарская болгаш Луговая кудумчуларын дең саным талазы; чөөн талазыдан — аэропорт, метеостанцияны киириштир; барымын талазыдан — Пушкин кудумчуунун саарык саным талазы.

ОКТЯБРЬСКИИ № 8 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — облпотребсоюзтун кылуу)
Ана кирер черлер: соңгу талазы — Енисейден эгелзээр; муруну талазыдан — Красноармейская кудумчуунун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Интернациональная кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Октябрьская кудумчуунун саарык саным талазы.

АЛГЫ ЗАВОДУНЫҢ № 14 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — алгы заводунун кылуу)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Бочетов кудумчуунун саарык саным талазы; муруну талазыдан — Чехов кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Чехов кудумчуунун саарык саным талазы.

МОУРУНУ-ЧӨӨН ТАЛАЗЫНЫҢ № 5 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — пассажир АТК-ның кылуу)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — пар; муруну талазыдан — Заозерная кудумчуунун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Пушкин кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Каа-Хем кудумчуунун саарык саным талазы.

НООПЕРАТИВНЫИ № 9 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — горноку кылуу)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Красноармейская кудумчуунун саарык саным талазы; муруну талазыдан — Заозерная кудумчуунун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Интернациональная кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Октябрьская кудумчуунун саарык саным талазы.

ПРОМЫШЛЕННЫИ № 16 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — Даг инспекциясынын автобазанынын кылуу)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Бай-Халке баар орук, барымын талазыдан — аш-чөм бугуруделери шугузуу.

ТРАНСПОРТУУ № 5 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — пассажир АТК-ның кылуу)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — пар; муруну талазыдан — Заозерная кудумчуунун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Пушкин кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Каа-Хем кудумчуунун саарык саным талазы.

МОУРУНУ ТАЛАЗЫНЫ № 10 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — национал театр)
Ана кирер черлер: соңгу талазы — Енисейден эгелзээр; муруну талазыдан — Бочетов кудумчу-нун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Октябрьская кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Чехов кудумчуунун саарык саным талазы.

ПРАВОБЕРЕЖНЫЙ № 18 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — Культура башыны)
Ана кирер черлер: хоорайлык барымын талазы кезинде туруп турар бүт-де чурттага бажыныр болгаш Кара-Суг сууру.

МУРУНУ ТАЛАЗЫНЫ № 11 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — № 3 школа)
Ана кирер черлер: соңгу талазыдан — Бочетов кудумчуунун дең саным талазы; чөөн талазыдан — Октябрьская кудумчуунун дең саным талазы; барымын талазыдан — Песочная кудумчуунун саарык саным талазы.

ШЫНААНЫИ № 20 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — суурун кылуу)
Ана Шынаа көдө Советтин девицкөөрлери шугузуу хамаарыштар.

ЭЛЕГЕС-АНСЫНЫ № 19 СОҢГУЛДА УЧАСТОГУ (төү — Бай-Булу школары)
Анаа Элегес-Ансы көдө Советтин девицкөөрлери шугузуу хамаарыштар.

Картофель ажаар боду чорур комбайннар

ПЕНЗА. (СЭТА). Картофель ажаар «ЕКСП-2» деп боду чорур комбайннар баштайгы бөдүнү Москва чогуунуң болгаш Белоруссиянын машиналар шепең өөр станцияларынын чоруткан. Бо чаа машинаны «Белинхсельмаш» заводу бугуруп үндүргөн.

Боду чорур комбайнынын деңизин чүгө үш тонна чедер. Бир ээлчегде дөрт гектар черини картофелин ажаап алып күчүлүг, картофелин сымын болгаш үрөзенин арылган аптаар механизминер-биле дериттинген. Комбайнынын транспорттары

резин-биле шыккан, ол чорук картофелин үрөзенинин улуу-биле үрөзенин болдурубай турар. Дүргөн чорурунун калбак диспазону хөрүзүнүң азы-бүрү байдалдарына таарыштырар арганы комбайнерге берип турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

Күш-ажылчы белектиг ужуражыр

САРЫГ-БЕЛ. (Телефон-биле). Барыны-Хемтик районда «Комсомол 30 чылы» көдө ажыл-агый артелинин колхозчулары СЭКП Топ Комитетинин декабрь Пленумунга күш-ажыл-иш артель бугуруделериниң өске-даа алдырларында хайынтып турар. Болжолдуу девицкөөрлери бо чылдын хар орте чаган болгаш элзөөн улаткан. Моон узамындан амыг кол кичөөнгейки кымы мал ажылыгыче улаандырып турар.

Колхозтун шөв малынын калдарчылары декабрь болгаш январь айларда мал чөмгөрөргө чедер хайре сиңенин кыштагаларында боттарынын күжү-биле белеткен алган. Моон-биле халы мал чөмгөрөргө хулаасын чөмүдөдүр сорулга-биле соңгу хуверде 550 центнер сиңенин болгаш өске-даа чөмгөрүп кыштагаларда

сөөртүп чедирген. Ол мышак сүт-бараан фермаларынче сиңен, савап сөөртүлгөң база органиастыг чоруп турар.
Кышка белеткел, мылгыя шөвө мадың 13, мылгыстыг божа мадың 4 кыштагаларында кажаларынын септелгөң чогуур өйүндө доозулган. Бирезингерге 500 кой кирер чаа 3 кажаларын база кылган. Амгы үедө колхозтун шугу малы кыштагаларда.

Ниятинин малын менди, чымыг болгаш тодуг чыл ажырап сорулга-биле колхоз баштаар чери болгаш парторганизация чалдык чүгөлү хөмчөлөрүн ап турарын эш Сюрюл даңчалган. Чиксөө, шөвө малга не мөдө чаа кыштагалары Сарыг-Амалга болгаш Ачмылда кымын эгелзээр.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

эвөөс моон мурунда транспорттаарды болгаш үр үлө шыгжаанда калык чечимчиликтер туртуп борбакталып бөөр чорук оларны вагоннардан дүжүрени бергедип, транспорт чексектерин хөйү-биле ажык чөк курту турарыга чедирин турган. Үстүт аминнери халаан чечимчиликтер туртуу борбакталып, оларны черге төгери дыка чик болгаш күдүп болуп турар.

Акша солурунга белеткел

МОСКВА. (СЭТА). ССР-ниң Бүр-бөкшкынын баштаар чериниң республикалар контроларынын төлөдөкчилери-биле кады кылган калбак хуралы Москвага болган. Ор-тектериниң хөмчөлдүн ескерттир болгаш амыг хүгөгө ажаларын чаа акшалар-биле солуур дугайында ССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин доктаалын күөсүдир-биле холбашкан айтырыгыларын чугаалажып көргөн.

Ам бо үедө Россия Федерациясынын азы-бүрү бугуруларында солдушкун пункттарынын ордн-башкынынын дерин тургузарын доозуп турар.
Акша солуушкунунуң талазы-биле ажылга банк албан черлеринин ажылдакчыларындан аштыда бугуруделерин, организациаларын болгаш албан черлеринин, колхоз-тарын, совхозтарын база өске-даа черлериниң ажылдакчылары кииржир.

Бүрбөкшкынын Украина, Белорусия, Узбек, Казах болгаш өске-даа республикалар контроларында акша солуушкунуңа белет

Дүвүрээзинниг байдалда

РЕЙД

СЭКН-ниң XXI сьезинини бол- гаш партиа Топ Кохителдиги оон да- раамында болтуулаа Пленумунуң шпиртерини ажылы чоннарды ортузунга пропагандалаар талазы- биле Сүт-Хал районунуң культура-чы- рыдымшкын албан черлери районунуң партия организацияларына чамдык дууаны көргүзүп турар.

Районунуң культура бажымында адыга 6 кезде клубтар, оларын чамдык билдиргелер болгаш клуб бурдуулаа кино установкалары ажылдап турар. Бу чамдык эртекен оң айларыны дургунда районунуң культура-чырымшкын албан чер- лери азыр ажылдап кылат. Клуб- тарга бот-тыныгыр уран чүү бөлүм- нерини чыга 88 концерттерин көр- гүзүп, 15 теманы, 13 дымтамалы көжөлдөрүн орнутаар. Изы-бү- рү темаларга 20 ажыг лекцияларын, 100 ажыг беседаларын чыгып, кой санам кыларын көргүскен. Часкы күскү сезонунг ажылдар үе- нинде культура бажымын болгаш чамдык клубтарнын организацияны дүрүктүрүп турарлар.

Клубтарын, библиотекаларын кышкы үедө таарымчалыг ажылдарына кол чүү оларын кышка үе- геринг белеткээр болур. Культура-чырымшкын албан черлерини кышкы үедө таарымчалыг ажылдарын «Алдан-Маалыр» колхозта партия организацияны, кезде Совет бол- гаш колхоз баштаар чери бо чылын сагып салган. Клубту, библиотека- ны кышка ажыг белеткээр. Клуб кри- шалыгына болгаш петкалары сеп- телгенин. Клубтун болгаш библиоте- каны шалалып тырып, көрүктөлөр залында чаа диваннарны салуулаа.

Клубтун иштинг дери тегиз болгаш шпирделген аки кылдыган. Четкер- чиниң отулар чүү белеткетиңер. Оң хараазы-биле клубта культура- массалыг ажылдар багыт өвөс тур- гуткан. Клуб эргелекчи эш Дан- талтын дурдугулаа-биле бот-ты- ныгыр уран чүү бөлүмнери докта- мамал ачылды, кино көргүзүлгө, массалыг өвөнөр, лекция, беседалар, концерттер доктаамал болуп турар.

«Бора-Тайга» колхозта клуб эр- кен чылдарга бодарга кышка чү- гөз белеткетиңер. Клубтун, библи- отеканы иштинг септелгези аки кылдыган.

Мөөң-биле чөргөлөштөр, районуну чамдык культура-чырымшкын ал- бан черлерини кышкы үедө ажил- даарга таарымчалыг байлалар а- даа негелдизинге чедир тургусту- маан. Киров аттыг, «Иштин» кол- хозтарда клубтар, библиотекалар, районунуң культура бажымы кышка барык белеткетиңер. Киров аттыг колхозта клубтун септелгези шүүт кылдымаан. Чамдык сонгаларын ишти бууук, ойбак. Чамдыктарын иштики рамалары кылдымаан. Хаал- галарга чамдык, шугутуурамы хөй

черлерде коорлуп дүшүлгөн. Клуб- тун девискээринде бок аштанганмаан. Клубта 5 печкаларга одаар 100 кубометр оттулар ыш негеттинип тур- да, мында чүгө каш-ла кубометр ток- так бар. Колхоз баштаар черининг даргазы эш Огур-оол, партия эге ор- ганизациянын секретары эш Тар- тык, Сүт-Хал кезде Советтин дар- газы эш Лопсан клуб ажылыныче ки- зингез салбастаан. Кезде Совет дар- газы эш Лопсан клуб септелгезинге көрүнгөн 10 муң рубльди өскөр чы- рыдаан.

Септеле кылдымаанмындан бол- гаш отулар чүү чогуула бот-ты- ныгыр уран чүү бөлүмнери ажил- давастаан. Чоңга кино көргүзери сөөл- тү үедө солсаан. Көскү агитация шүүт чок. Ол колхозтун Күүрөкте- де малчынар ортузунда тургустун- ган кызыл өг база-ла ачылдывайн турар. Эш Уёк эргелекчи эш библи- отека уругу хылагып турар. Оң ажил- дар шактары расписания чок.

Сүт-Акманды Чачев директорлаан культура бажымы туртугандан бөрүш чыл чедир тура-ла, оң терини болгаш өске-лаа чүүлери четче кылдымаан, ишти чугулайттымаан- ныдан доозун, хир-биле шытын- ган. Шугутуурамы бузулган, тогдон дүжүп турар. Одала чүүдеринде белеткетиңе 40 кубометр топка, азыраак хемээлдиг көмүр даш кыш- та септес.

Культура бажымы ажылын кезде клубтарга үлөгерилг кылдыр тур- гузур турбу же оң бот-тыныгыр уран чүү бөлүмнери ачылдывайн, кон- церт болбайн, лекция көмчүлгөсү организацияны шугутуурамы турар. Сөөлгү үедө мында уран чүү уругу чүүгү акил чок.

Район библиотеканында чүгө 50 кубометр оттулар ыш белеткетиң- ген. Ол болза хергелеттнер мыштың барык-ла кезини. Библиотекада ном салыр черлер чедипшезинден хөй номнар шала кырында өвөөлөм бер- ген чылдар. Ном салыр чүүдерин РТС-тинг казанылга мастерскаянда чагып кылдыра-лаа, амта чедир чок. Библиотеканын көмчүчүлөрү- нын саны өскөн.

«Иштин» колхозтун Кызыл-Тай- га, Иштин стурларында клубтарын септелгези база-ла чедир кылды- маан. Иштинге клубтун печкалары септелгезин. Ишти хирлиг, дери кы- сым багай. Кызыл-Тайга клубтун печкаларын астары бустугулаан калган. Ол клубтарда оттулар ыш

четте белеткетиңер. Бот-тыны- гыр уран чүү бөлүмнери ажылын сокоткан. Клубтар Чөвүлелери ажылдавастаан. Колхозтарда партия, комсомол организациялары клубтар ажылын экижеринге организациястыг хемчеглерни албайн турар.

Иштинде библиотеканын ажылы экижеринг турар. Библиотеканын көмчүлгө алы чок. Библиотека эр- гелекчи эш Ханым чыл дургунда көмчүлгө конференцияларын органи- застааан. Кызыл-Тайга суурга библи- отеканы ачты, оон ном фонту- зун Иштин библиотеканыне шил- тектен-биле ол суурда колхозчулар- нын номга негелден улаткан. «Бора-Тайга» колхозта клубтун болгаш библиотеканын оттулар ышам аш шүүт үзүлгөн. Клуб чамдык эжек дүжүргөн 200 кубометр мышы колхоз баштаар чери оттулчу дооскан.

Кыно көргүзүңүң ажылы районда экижеринг турар. Райхүүсокуну культура калдынын тускай автома- шиналыг көжөр кинозу ажылын сөөлгү үедө сокоткан. Көжөр кино- нун автомашинанын тускай керекте- шин алдыр, автомашинаны чүүк сөөрүгезинге ачылган турар.

Кезде клубтарда тускай массовик- тер чок, мынчын «Алдан-Маалыр» колхозта клубка массовик кылдыр тускай өөрелип алганы эш Юсупте- я өске ажылы ачылган турар. Киров аттыг колхозтун массовиги чо- локчулап турар.

Районунуң культура-чырымшкын албан черлерининг кышка белетке- нинде бо четпестер болза, СЭКП рай- комунуң пропаганда болгаш агита- ция калдынын (эргелекчи эш Дамын), райхүүсокуну культура калдынын (эргелекчи эш Метке) ол мышан колхозтарда партия эге организацияларын, кезде Совет- теринг четпес ажылы, бо үчүстөгү ажылын оперативтиг дурдугулаан турарын хергелетип турар. Кезде ко- нунуң культура хандырылганын байдалын болгаш ону улам ышай экижер талазы-биле хемчеглер ду- гайында» РСФСР-нин Дези Советиниң доктаамал кезде культура-чы- рыдымшкын албан черлерини ажы- лын үндизин-биле экижеринг то- даргай айткан болгай. Бо рейде айттыган четпестери дарың чы- ладыр, культура одаларын ажылын холга алдыр шыгымыз- биле негеттинип турар.

«Шынның» рейд бригадасын Н. ЧЫРТАЙАН, «Шынның» штаттан дашкаар хөреспондентин С. ЧАДАЛАЙ, «Бора-Тайга» кезде Советтин депуаты М. СЕВЕН, «Шынның» корреспондентин.

Сүт-БАЖЫ. (Телефон-биле). Каз- Хем районда «Совет Тыва» колхозтун тараажылары келир чылың дүжү- лүңгө белеткелди адыгааштан шы- намчалыг чорудуп турар. Колхоз баштаар черининг даргазынын ор- далкыны эш Дармажанын редакция- га дымтамалы болса:
— Колхоз 16 тракторларындан 6-ны СТС-те, а 4-тү бөдүнүң меха-

низаторларын септеттирп турар. Кезде ажил-агымдын өске-лаа маш- иналарын септеле график тургусту- кан.

Бо чылын чайгы болгаш күскү андырылга-биле 3100 гектар шөлдү белеткээр. Ол мыншан урезинге 510 тонна кызыл-тас, 126 тонна сула болгаш 20 тонна арбай урдунган.

Совет кижилер

Область Советиниң депуаты Кыргыс Кара-кыс сонгукчулар- биле журажылга хуралдарын эр- тирип, амаа ажил-агымдын чүүгү- лө сорукталарын дугайын чу- галажып турар. Жаанов аттыг болгаш «Улуу-Хал» колхозтарга радио болгаш сайгылааны док- таамал ачылдыр дугайында хемчег алырды сонгукчулар депу- таттан негизинер. Ону күндөрү сорулга-биле, амык депу- тат ол колхозтарын баштаар черлери болгаш кезде Совет-биле дүжүрүп, радио, сайгылааны кирерин кышка хуузада күсөткөн. Ол мыншан Жаанов аттыг колхозтун төвүнде иш, самаи бажы- нын кырына, кылаанга-лаа ар ажилды ол боду кылдыр- ган. Кезде Советтин эң иленкей активчилери Оюн Ак-кыс, Монгуш-оол Докла, Чорба-Бас Кы- ргыс, Лиза Кыргыс олар-биле кыш суур чагайжылдыгынын ажы- лын иленкей организациян.

Чуркунга: область Советиниң депуаты Кыргыс Кара-кыс.

Бай-Тайга районун «Малчы» колхозунун Мөңгө-Бурунда эмелге пунктунун эргелекчи Саар- бай Оюн бодуңга хамарышкын ажилды ак-сеткилип ачылдып турар. Ол кезде Советтин депу- таты кулэлгезин база эки күсө- дил, колхоз бөдүрүлгезинге не хергезинер кириштер талазы- биле улуг ажалдарын кы- лып турар.
Чуркунга: С. Оюн.
Фотолары А. Андрия.

Чөвүлел хуралдарнын ажылын бедик денелче

Областын профсоюзлор органи- зациялары масса иштинге бөдүнүң организация болгаш кижизидилгелгиз ажылын элөөн экижилип, социали- стик чарышты оперативтиг удуруп база бөдүрүлгө оовалдарын хууза бетинде күсөдиринге ону кол чөп- сөк бөдүрүп турар.

Ажылчыларнын чогаалкчы иденкейи бедидил, бөдүрүлгени эр- гелеп башкарыныче оларын хан- дыкшыдымды доктаамал ачылдыр бөдүрүлгө чөвүлел хуралдары чүү- га ужу-дузалыг. Ол хуралдар бөдү- рүлгө планынын долур болгаш ажыр күсөдиринге, күш-ажылдын бөдүрүлгүнү бөгү хемчег-биле бедидеринге бөдүрүлгенин чарыкчы- ларын болгаш муракчыларын дуркулгаанын негелдизинге база чаа-чаа кураамдарын тыварыче бөдүнүң ажил-чорудугузын үр- гүчү угландырар турар.

Амгы үедө областын бөдүрүлгелери- нде 59 бөдүрүлгө чөвүлел хурал- дары тургустулаан, оларда 1340 төлөлекчилер, оң иштинде 650 ажыг ажилчынар бөдүрүлгени эр- гелээр херекче шүүт киржи турар- лар.

Бо чылын бөдүрүлгө чөвүлел ху- ралдарына кирген 1236 саналдар мыншан иштинден 930 ажыг саналдар хүлөп алдырган болгаш ажилга- тын чорук бөдүрүлгелерин ажил-чорудугузын экижеринге дуа- лаалаан, экономика талазы-биле бе- че эвес ажыктыг болган.

Чижээ, область типографиясында бөдүрүлгенин чөвүлел хуралы пех- тер бөдүнүң ажылын экижерде, чаа механизирини шилдизип алыр болгаш оларын ачылдыр дүргө- делер талазы-биле улуг хемчеглерни алган. Ажил шагы чөп организа- стия турган, коллектив күш-ажыл

бөдүнүң ажил-чорудугузын элөөн бедидерин чедип алган.
№ 1 чүүк АТН-зынын коллектив автомашиналарын септелеген экижерде арганы үр үе иштинде дил- ден келген. Мында бөдүрүлгө чөвү- лел хуралы ол айтырын бо чыл- дык март айда чугаалашкан, сеп- телеген төмчүтүнген арганыче шилдизип, септелеген ажыл-тө- лөвирини тариф системазын чарык- тыр хемчеглерин алганын түнө- лүңдө АТН-да күш-ажылдын бөдү- рүлгүнү бо чылдык эртекен айла- рында 7—10 хуу беден. Кывар чүүл 9 хуу камна алдынган.

Мында болза-даа чамдык бөдү- рүлгөлөргө доктаамал ачылдыр чөвү- лел хуралдар бөдүрүлгенин эң чүүгү- лө айтырларын ам-даа чо- гутуу-биле шилдизип шыдавайн турар. Кызылдың алгы болгаш ыш өзөгүлөрү, облпотребсоюзту тудуг эргелети, «Тыва тудуг» трези, «Тыва кобальт», «Тыва даг-дуг» тудуг комбинаттары, «Кызыл партизан», «Элегес» совхозтар мыншан мында улуг бөдүрүлгөлөргө, ажил-агымда чаа чөвүлел хуралдарын тодаргай ажилы өзүлгөз.

Кызылдың туйубу заводун адми- нистриязын (эш Петенев) бөдүнүң ажилын чорударга массанын киржилгенин даанырын чугула- зын үнөлөп көрбөй турар. Заводта бөдүрүлгө чөвүлел хуралы ачылга чедир тургустулаан чорукту мында профсоюзлор мектептинг четпес ажил деп негелдээр херек.

Бөдүрүлгө планынын күсөдирин бөдүрүлгө бурүлгө хоойлу болур. Мында турала чамдык профсоюзлор организациялары ол чүүгүлө «оруга- ны күсөдиринге массанын күжүн четпес организастап турар. Чижээ, алгы заводу үшкү кварталдын пла- нын ишти продукцияны чүгө 79,5, баранын продукцияны—82,2 хуу,

Биске бижип турары

Чадаанын дуржылга станциямында чеди чыл школага бирги ула- ндыла өөрелигенин шыныр ниги- зи-биле 65 хуу болуп, өөрелиге-ки- жизидилгелгиз ажилды дыка куду түнелел көргүскөн. Пионерлер ор- тузунга кижизидилгези ажилынг негел- диниң хараазы-биле бо улауңунг түнеленде 20 ажыг пионерлер баг- ай өөренин.

Школага төрелдер комитети тур- густунган-даа болза, оон тодаргай кылмакан ажил чок. Амаа школа- нын директору херек кырыла кызыл-даа удурулга бербейн турар. Школагын өөрелиге-кижизидилгелгиз ажилды өөреникчилер комитети улуг рольду болур жураула. Мын- дык түрүлгө бо эртекен улауңда ону тургустуула.

Школагын мастерскаянын өрүлү- чөк болганындан эге болгаш үстүкү класстарга күш-ажыл кичизин эр- тирери дыка берге байлала турп күсөр. Бо чылын өөрелиге мастер- скаянын организастап тургузар талазы- биле районун улус өөрелиге кылдын, школагын директорузы кичизинг салбаанар.

Өвөр районун «Коммунизмче орук» колхозтун төвү—Ары-Бажы суурда болгаш фермаларында чаа- чаа чуртулга бажыныры, яси, ала- баан организациянын бажыныры чы- бару негелдизин турар. Колхозтун девискээри Улаат болгаш Бора-Шей- чуртулга чыгыс эмелге кызыл- чорудугу чыгыс эмелге салбырны барынан суурла, колхоз фермалары- нда чурткамаларын, калдыкларын кызык камгаламын талазы- биле негелдизин хун бир угалдып турар. Эмелге салбырында чүгө чыгыс фермалар ачылган турар, а ол шөлөөлөр чөвүлел бөдүнүң орукта фермалар эмчини бежи чө- рүлүп бербейн.

Уш чыл мурунда колхоз төвүн- чөк 40 км ыраак Бора-Шейде малчы- нарга таарымштыр кичи эмчиниң салбырын тургузар деп шилдизиле турган боордан башка, херек кыры- ла ол күсөттинемей барган. Мын- га-ла ол шилдизинг боттаандыр дугайында малчыларын негелдизин чөптүг.

Доктаамал ажилдар бөдүрүлгө чөвүлел хуралдарын ажилдын, үстүңдө мыншан өске-лаа четпестер- ин шилдизип чыгайлар чүүгүлө. Ол чөвүлел хуралдарын ажил-чорудугузын экижер соруга-биле профсоюзлор мектептери болза хү- лөп алдырган саналдарын дугайы- нда ажил-агым удурулгелерин ажил- теткелерин дымнап, оларын күсөдизинге доктаамал контролдугу тургузар ужураулар.

В. ШУТЯЕВ, Областын профсоюзлор чөвүлелинги институтуру.

УЛУС СУДТАРЫНГА СОҢГУДАЛАР

Бо чылын улус судтарына сон- гудалар чуртун амыдыралында чамдык чүүгө бөдүрүлгүлөр-биле холбошкан. РСФСР-нин Дези Советиниң үшкү сессиязы РСФСР-нин суд тургузуунуң дугайында хоойлу- ну болгаш РСФСР-ниң кеземче бяз кеземче-чорудуга хоойлуларын хүлө- биле алган. Мынчанга областын суд ажилдачылары бөдүнүң ажылын эде тургузар, хоойлуларын ханызы- биле өөренир, чүрүм урекчилеринге кеземче хемчеглеринг үзениге хоойлуларын шың сагып боттаандыр ужурау.

РСФСР-ниң суд тургузуунуң дугайында чаа хоойлуңу бөдүрүп улус шилдизилгелери 3 чыл эвес, а 5 чыл хуузаалыг сонгуттурар, база ол хоой- луңуң 9-хү чүүгү-биле улус шилдизил- гелери болгаш улус төлөөлери 23-тен эвес, а 25 хардан өрү назы- мылар сонгуттурар. Ол чаа негелде- лер болза шын шилдизилгени ботта- ндырылга улус шилдизилгелерин болгаш улус төлөөлериинг харысала- галын бедидил турар.

Районнарнын (хоорайларын) улус судтарынын улус төлөөлери ажил- чынынын, албан хаакчыларын болгаш тараачыларын ишти ху- ралдарына оларын ачылдып азы чурттан турар черлерин азы-ба- ла амык бадылашкын-биле 2 чыл хуузаалыг сонгуда.

Улус судтарынын үчүстөгү систе- мынын уузкаарын, оларын өрпү- гө районнарнын (хоорайларын) чап- кыс аай улус судтарын тургузарын чаа хоойлула көргөн. Ол болза суд ажил-чорудугузын практикаын чамгыс аай болдурунга, улус суд- тарын ажилын организастарын экижеринге, оон шынырын бедиде-

ринге, судтар ажилдакчыларынын штаттыг санын кызырарыга ужу- рдузалыг болур турар. Ол чаа өскер- шилдизилгелери улус судтарынын амгы өзгөлөгүлгү сонгудуларына калсыр- лажи берген. Бо сонгудалар обла- стын амык чоннарнын күш- ажылы, политиктиг көдүрүшкүнүң байдалыга болуп эртер.

РСФСР-ниң суд тургузуунуң дугайында Хоойлуңуң 17-ти чүүлөү бөдүрүп улус шилдизилгелери сон- гукчуларын мурунуга өчтөттарын кылыр хүлээлгелгиз. Ол чөргө улус шилдизилгелерин ажилга харыс- салганын бедидер, улус судтарынын ажилын организастарын экижер. Улус судтары колхоз, совхозтарге, бөдүрүлгө, албан черлеринге үнүш- күнүңг сессияларын чөгүрү үзениге чорудар, амык чоннарнын мурун- га шилдизилгелериң өчтөттарын доктаамал организастар херек.

Улус судтары айда, кандыг рай- онда чөп ортузунга доктаамал ажил чөрдүп турар болду, мында амык кезеде эки түнелдиг болуп турар. Сүт-Хал районун улус шилдизил- гелери Д. Б. Оюн совет хоойлу- дуга дугайында беседаларын бол- гаш лекцияларын районунг чуртка- ты чөвүлел ортузунга үрүлгүчү чо- рудуп келген. Мынчын бо чылын илги кварталында 25, үшкү квар- талында 33 лекцияларын ол бөдү номчаан, сонгукчуларын мурунуга ай бургуңда өчтөдүн кылып берип келген. Мынча- ган ол районга бо чылдын төс айларында эртекен чылдың төс айла- рында турганмыдан кем-херек үл- гедилери 42 хуу, а Эраинге 70 хуу, Токута 67 хуу кызырланган.

Үнүшкүнүңг сессияларын чөрдү- лөрү — амык чоннар кижизил- гелериң база бир чүүгө хөвир бол- тур. Бо талазы-биле Барын-Хемчи- к

районун улус шилдизилгези Ч. И. Чагык багай эвес ачылды: бо чылдың илги кварталында 7, үшкү кварталында 16 үнүшкүнүңг сес- сияларын организастаан. Чөң-Хем- чик районун улус шилдизилгези Б. Ш. Бөрбө 8 ай иштинде 12, Биж-Хем районун улус шилдизилгези И. Ф. Петухов 6 ай иштинде 10 үнүшкүнүңг сессияларын кылган. Кызылдың илги үчүстөгү улус шилдизилгези Р. И. Федоровская чамгыс-ла Элегес-Акмынче бир улау үнүшкүнүңг сессия кылдып, кезем- чө болгаш хамааты херектерин көргөн. Ону дык четпес деп санаар херек. Суд чорудулгаларын Кызылдын бөдүрүлгелеринге барып кылып бол- тур турган. Ону кылырын ол шилдизил- гези ордальшалан.

«Иштинг чөргү-чүрүмүң сагы- мынга амык чоннар кижизилгелериң дугайында» доктаамал СЭКП ТК болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлели 1959 чылдын март 2-де үндүргөн. Ол доктаамалы бөдүр- гөзүлгө хоорайларда, районнар төлө- ринде, колхозтарда, совхозтарда бол- гаш бөдүрүлгө, өөрелиге черлеринге эки турарын улусу дружналар тургустулаан. Оон соонда жөй-ништинг черлеринге иштингиз чорук-чүрүмү көскүзү-биле ачылган. Эш-хуузуңуң судтары ачылдып турар.

Чөң-Хемчик районун «Комму- низмче орук» колхозунда эш М. Д. Сайбынын даргаалаан эш-хуузуңуң суду эки ачылган турар. Төс ай иш- тинде ол эш-хуузуңуң судунун 16 хуралдары болган. Ол хуралдарга 68 чүрүм урекчилерин чугалажып көргөн. Колхозчуларын шаа мынды ишти хуралдары кижизидилгиз ужу- рдузалыг болуп турар. Мындагы Донгах Наздык болу Монгуш Ак-кыс олар колхоз бөдүрүлгезинге кирешпейн, үрүлгүчү арагаан тур- ганнар. Эш-хуузуңуң суду олар- нын дугайын бөдүнүң хуралына чугалажып турда, амаа колхозчу-

лар олуршкан. Бүрүлүгү кижилер- ин хөй-ништинг мурунуга билди- рдиген, олар амгы үедө колхоз бөдү- рүлгезинге киржи, амык норма- зын ажыр күсөдир турар аларган.

Ол-ла районун «Икра» кезде ажил-агым эргелинде эш-хуузуңуң судун эш Дамычан даргалап тур- дар. 9 албан иштинде оон 9 хурал- дары болган, оларга 42 чүрүм урек- чилерин чугалашкан, судтун көргү- скөн хемчеглери оларнын өттиши- чыламырына дуузалан.

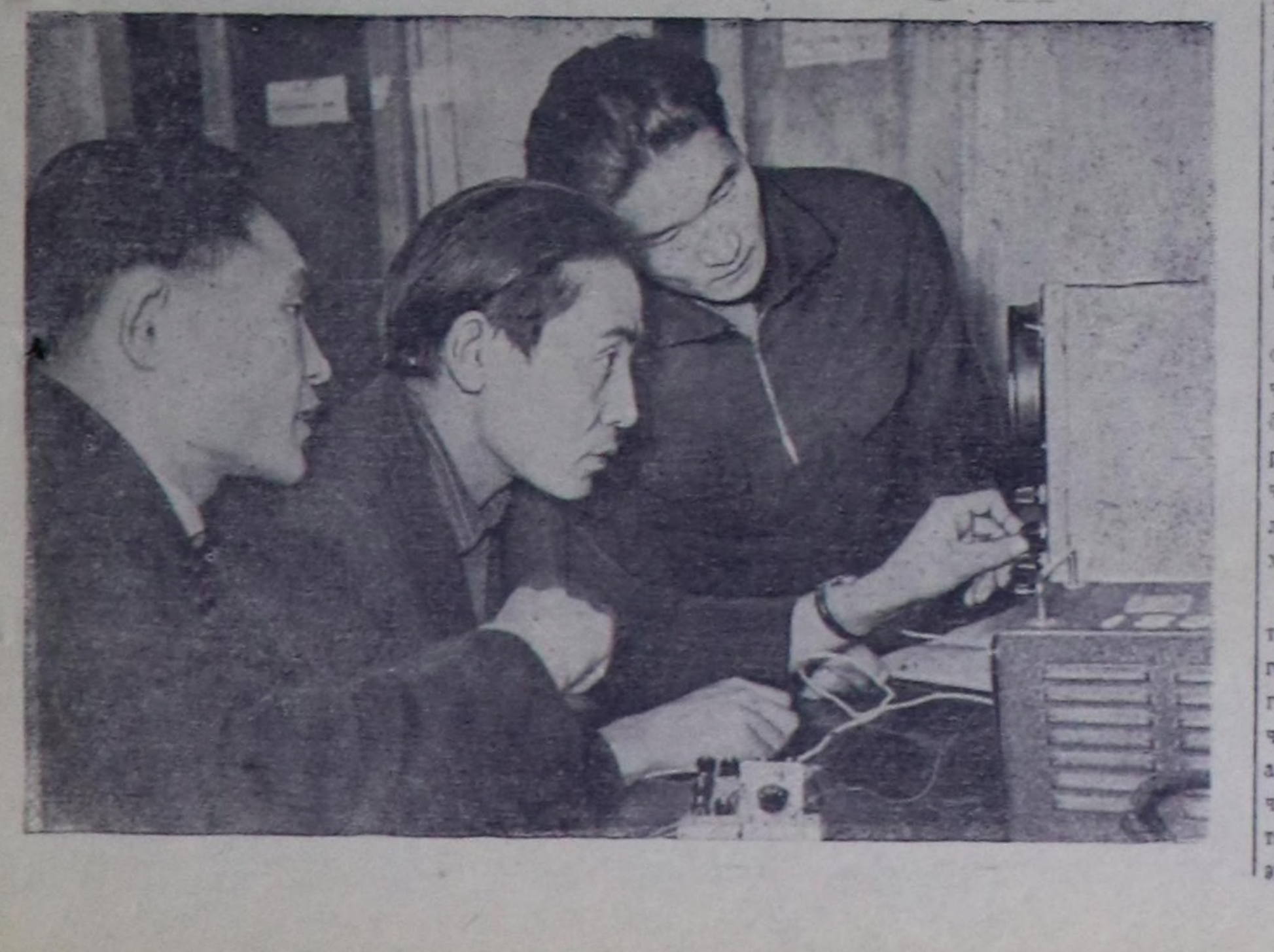
Ол районун улус шилдизилгези эш Б. Ш. Бөрбө эш-хуузуңуң судтарынын ажилга практиктиг ду- залачынын көргүзүп турар: эш-хуу- зуңуң судтарын даргаларын сес- сияларын 2 улаа чылдыртып, үнүшкүнүңг сессияларын кылды- лан болгаш сонгукчуларын муру- нуга өчтөттарын илги улаа кылдып берген. Эш-хуузуңуң судтарынын ажилга дуузалажыр талазы-биле Бай-Тайга районун улус судтун шилдизилгези эш А. М. Күжүтөг ба- за-ла багай эвес ачылдып турарын айтыр чүүгүлө.

Ам улус судтарына сонгудаларын белеткелери чөрдү турар. Бо чүрүндө область болгаш районнар судтарынын ажилдакчылары ажил- да четпестерин уузкаарынын хем- чеглери алып, судтар ажилын илги улам ышай экижизилгезин чедип улау жураула.

Совет суд — бөдүлүгү улусу суд. Ону чөп боду сонгуп алыр. Суд соңгудаларына белеткелерин бир- чүүлө чүүлө болза, улус шилдизил- гелеринге болгаш улус төлөөлериңе наиздалтарын эки шилди алыр болур.

Улус судтарынын амгы өзгөлөгү сонгудалары судтарын ажил-чөрдү- гүлгөсү улам экижеринге, социалисттик хоойлуудулааны быжыр- ларына дуузалар.

О. ХЕМЧИК, Тыва область судунуң даргазы.

ПЕКИН. (СЭТА). Совет артистерниң эстрада-цирк бөлүмү Кыдатта үш недела дүргүзүндө улаг чедишикини...

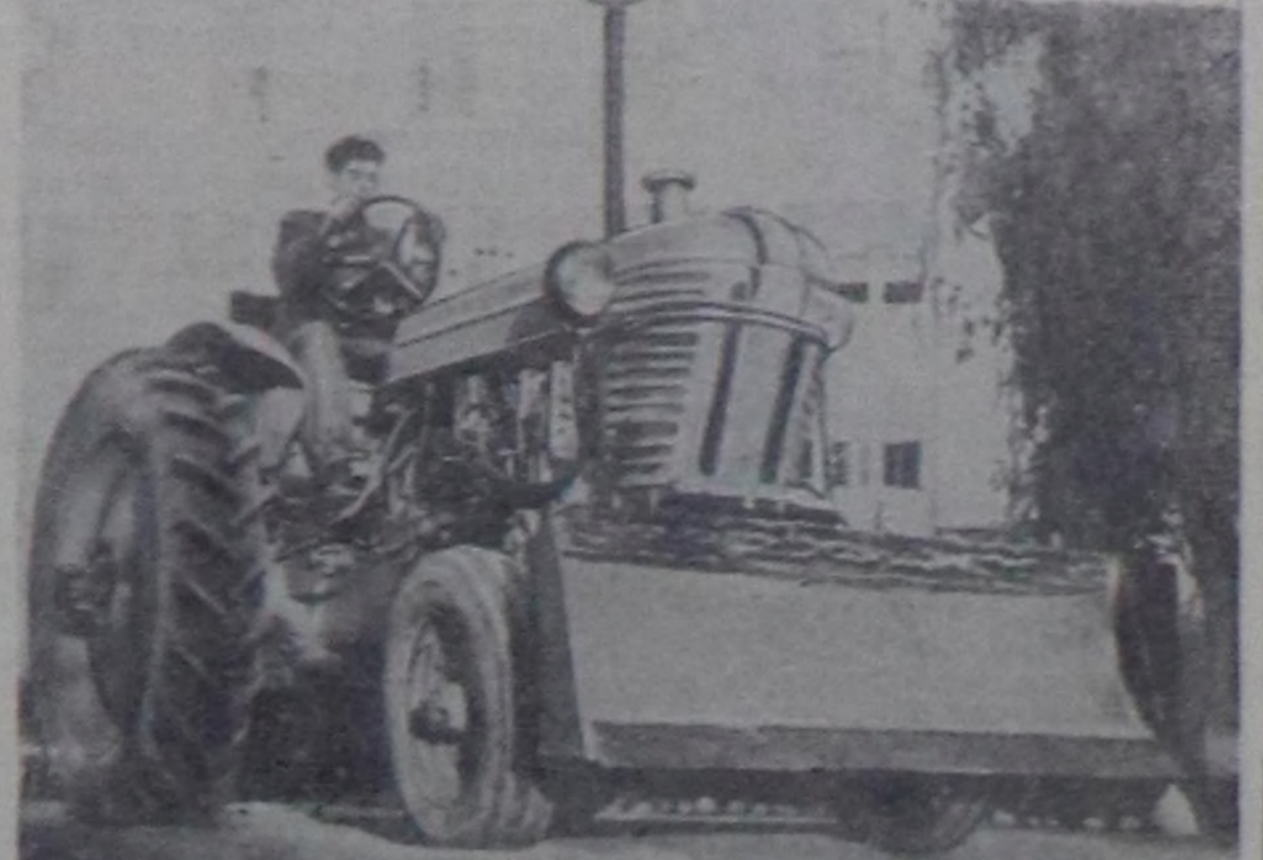
КУДР-нын Дээди улус хуралынын 8-ки сессиясында ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Кореянын Тон телеграф агентствосунун дыйнадып турары...

СССР-нин Даштыкы Херектер Министертвозунда

1960 чылдын ноябрь 21-де СССР-нин ДХМ-зы АКШ-тын Москвада элчин черинин чанында шериг-агаар атташенин дузалакчысы майор Маконалдыга 48 шап иштинде Совет Зилелинин девискеринден үнүп чоруурун сүмөлзөн...

КНО-нун Кол Ассамблеязынын XV сессиязынын пленарлык хуралы

НЬЮ-Йорк. СЭТА-нын корреспонденти Г. Васильевтин дамытылымы: Ноябрь 19-та КНО-нун Кол Ассамблеязынын эртеги пленарлык хуралында төлөзөлгө эрген хынаар талазы-биле комитеттин илеткелин чу...

Корея Улус-Демократтыг Республика. Чоокта чаа Кыянын машина турдар заводунун коллективни куш-ажылчы улуг тийелгени чедип алган...

Гендерсон Конгода барган

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентствосунун корреспондентинин дыйнадып турары-биле алырга, АКШ-тын күртүне секретарынын ораалкчызын ораалкчызы Лой Гендерсон Леонидальде чед берген...

Японияда Соңгулдалар

ТОКИО. (СЭТА). Ноябрь 20-де парламентиниң адык палатасында болган соңгулдаларнын түнөөдери мунда билдире берген...

Мурнуу Вьетнамда байдал

ПАРИЖ. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамда эргилде кылдырып ораалданкан соонда олоон каш хонуктар өрткен. Шериг кезектеринин хий нурутуу монуларда боттарынын баарлары...

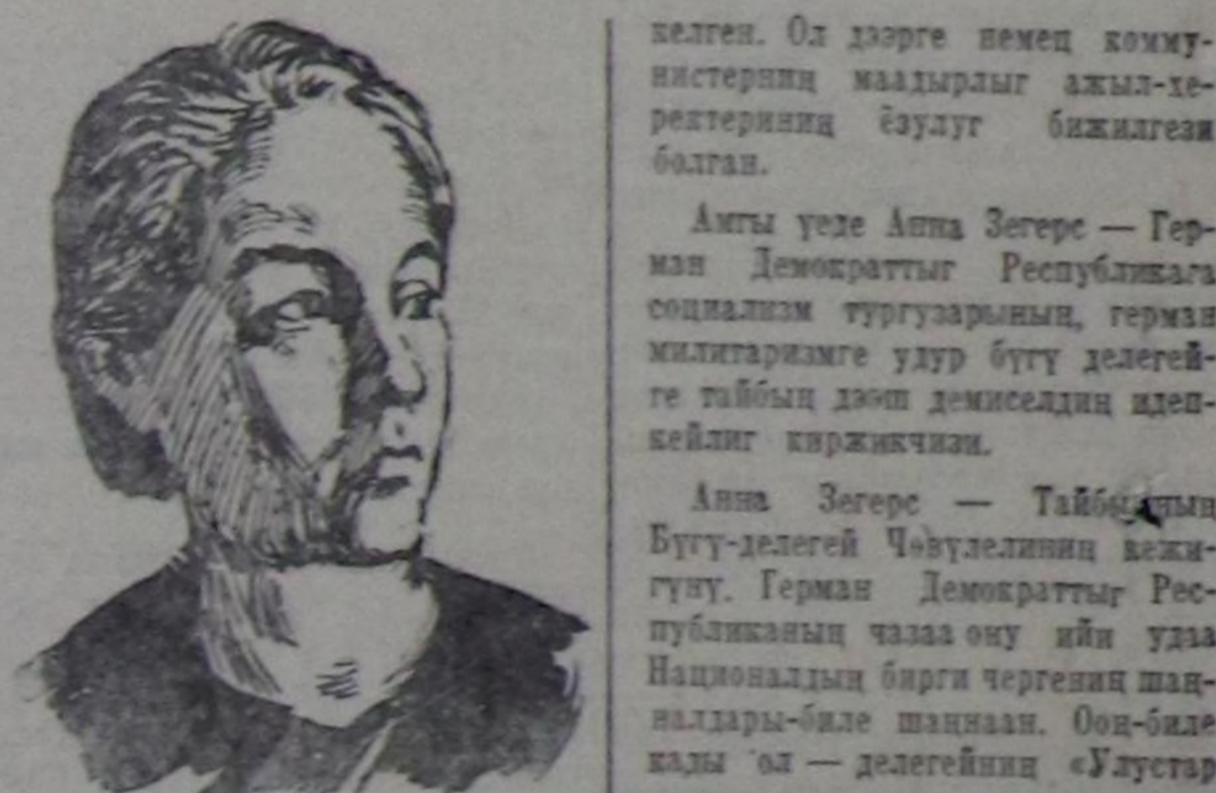
Совет Кызыл Крестиниң 42 чыл ою

1960 чылдын ноябрь 20-де Совет Кызыл Крестиниң тургустуунамьдан бээр 42 чыл өш болган. Бир эвес өш төнгүзүп алыр болза, бистиниң турту-вуска Кызыл Крестиниң ниятелини шагда-ла тытыш келген...

Бистиниң календарыбыс

Шылтарангай немец чогаалчы Анна Зегерс чоокта чаа 60 хлар харлаан. Чүрөө хып чөртүр, бөлу мергендиги ол чогаалчы берге болган алдарлык орукту чурттан өрткен.

Анна Зегерс (60 харлаанынга)

Зегерстин «Балыкчыларын тур халымышкыны» деп баштайты чогаалы үжүн чыл буртуугар бижитилин. Бо — адмыларын чырыкчы чок амдыларын дугайында келенин тожуу болур...

Чазалга

Бо чылдын ноябрь 23-те үнген № 275 «Шыы» солунунун 4-дү арнында «Делегей байдалыны допчулаа» деп чүтүдүп берги колонка...

Кино

Бөгүн кинотеатрларга болур кинолар болза: «ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Тамбу-Ламбу» — 9.30 шакта; «Сөөк далай» — 11.30 шакта; «Б. уюмчо» — 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда...

Областың киноэкраннындан

Суг дувунун Каялары деп кинону көрүңер. Тыва областың Кызыл Крест ниятелинин Комитетинин даргазы.

Advertisement for a film 'SUG DUVUNUN KAYALARY' featuring a woman's portrait and text about the film and screening information.